

GENEL HATLARIYLA İLETİŞİM

Duman ve Güvercinden
İnternet ve Sosyal Medyaya

Yazar

Prof. Dr. Fuat USTAKARA

© Copyright 2025

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN 978-625-375-772-4	Sayfa ve Kapak Tasarımı Akademisyen Dizgi Ünitesi
Kitap Adı Genel Hatlarıyla İletişim	Yayıncı Sertifika No 47518
Yazar Fuat USTAKARA ORCID iD: 0000-0003-2993-0239	Baskı ve Cilt Vadi Matbaacılık
Yayın Koordinatörü Yasin DİLMEN	Bisac Code LAN004000
	DOI 10.37609/akya.3913

Kütüphane Kimlik Kartı
Ustakara, Fuat.
Genel Hatlarıyla İletişim / Fuat Ustakara.
Ankara : Akademisyen Yayınevi Kitabevi, 2025.
136 s. : tablo, şekil ; 135x210 mm.
Kaynakça var.
ISBN 9786253757724

GENEL DAĞITIM
Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A
Yenişehir / Ankara
Tel: 0312 431 16 33
siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

İletişim, kuşku götürmez bir şekilde toplumsal yaşamın temel dinamiklerinden biri... Bir başka deyişle, iletişim olmadan sosyal bir canlı olan insan, doğada varoluşunu gerçekleştiremez. İletişim, insanın kültürel boyutta gelişimini sağlayan en önde gelen mekanizma olarak belirmektedir.

Bireyin toplumsallaşma sürecinin itici gücü olan iletişim, küreselleşmeyle birlikte yoğunluğunu gözle görülür bir şekilde artırmıştır. Günümüzde iletişim, etkileşim boyutu fark etmesizin mekân sınırı tanımadan gerçekleşebilmektedir. Bundan otuz beş sene önce, birçoğumuz dünyanın farklı yerlerindeki insanlarla yüz yüze gibi netlikte iletişim kuracağımız düşüncesini taşıyamıyorduk. Son iki yüzyıl boyunca iletişim alanında yaşanan bu hızlı devinim, insanlık tarihi açısından oldukça değerli bir olgudur.

Akademik çalışmalarının çoğunluğu halkla ilişkiler olan bir akademisyen olarak, iletişim olgusu üzerine bir kitap yazmam gerektiği düşüncesi, uzun süredir zihnimi meşgul etmekteydi. İletişim bilimleri alanındaki halkla ilişkiler, gazetecilik, radyo-televizyon ve sinema, reklamcılık, yeni medya gibi farklı disiplinlerde çalışmalar yapan bilim insanlarının ortak yönü, kuşku götürmez bir şekilde iletişim kavramının merkezi rolüdür. Adı geçen disiplinlerde öğretim gerçekleştirilirken, mutlak surette “iletişime giriş” veya “genel iletişim”, “kişilerarası iletişim”, “iletişim kuramları” veya “kitle iletişim teorileri” adını taşıyan dersler verilmektedir. Buna ek olarak, bu türden dersler genellikle zorunlu okutulmaktadır. Dolayısıyla iletişim olgusu, iletişim temelli birçok farklı disiplinde başat öge olarak konumlanmaktadır.

İçinde yaşadığımız dönemin en göze çarpan yönlerinden biri, iletişimin baş döndürücü gelişimi olmaktadır. Örneğin, sosyal medya platformlarının anında etkileşim kurma fırsatını sunması ve yapay zekâ destekli uygulamaların iletişim süreçlerine eklenmesi, iletişim bilimleri alanında yeni bilgilerin literatüre girmesini zorunlu kılmaktadır. Buna bağlı olarak, buradaki görev, benim gibi iletişim bilimleri alanındaki akademisyenlerin üzerine yüklenmektedir. Artık yeni iletişim biçimleri ve türleri ortaya çıkmakta, böylece bu alanda beliren yeniliklerin literatürde yer alması kaçınılmaz olmaktadır.

Henüz 1960'lı yıllarda, televizyonun yeni bir kitle iletişim aracı olarak altın çağını yaşadığı dönemlerde, Marshall McLuhan “küresel köy” betimlemesini yapmıştı. McLuhan, iletişimin ve kitle iletişiminin günümüzde eriştiği boyutu görseydi, acaba bu dönem için nasıl bir betimleme yapardı? Günümüzde sadece kitle iletişiminin değil, diğer iletişim türlerinin kapsamı da göz alıcı bir biçimde gelişim göstermektedir. Bilhassa yeni iletişim uygulamaları sayesinde kişilerarası iletişimin kapasitesi, nicel ve nitel açıdan inanılmaz ölçüde etkin bir boyuta erişmiş bulunmaktadır.

İletişim olgusu, hiç kuşkusuz sosyoloji, psikoloji, antropoloji gibi sosyal bilimlerin çeşitli alanlarından beslenmektedir. Dolayısıyla iletişim alanı incelendiğinde, geniş bir perspektiften yaklaşma ihtiyacı hissedilmektedir. İletişim kavramı, iletişim özneleri arasındaki egemenlik ilişkilerini de gözetmek durumunda olmakla birlikte, bu alanın salt bu çerçevede ele alınmasının yeterli olmayacağı kanaatini taşımaktayım. Açıkçası, iletişim, doğal haliyle hayatlarımızda var olması gereken bir olgudur. Her iletişim sürecinin, hükmetme amacıyla gerçekleştiğini belirtmek abartılı bir yaklaşım olacaktır.

Bu eser, iletişim olgusuna mümkün olduğunca geniş bir açıdan yaklaşma eğilimi içerisindedir. İletişim kavramı, bu çalışmada genel bir anlatıya dayalı olarak açıklamaya çalışılmaktadır. Temel odağı “iletişim” olan Türkçe kaynakların ağırlıklı olarak iletişim alanındaki son gelişmelerden uzun yıllar önce yazılmış olması, beni bu bağlamda akademik literatüre katkı sağlamaya sürükledi. Yeni medyanın insan etkileşimini farklı bir boyuta getirmesi, yeni iletişim teknolojileriyle gözetimin etkinleşmesi, iletişim aracılığıyla manipülasyon fırsatlarının çoğalması, satır aralarında dahi olsa üzerinde durulması gereken hususlar olmaktadır.

İletişim olgusu, ülkemizde özellikle işletme, yönetim bilimi, kamu yönetimi gibi alanlardan akademisyenlerin kitaplarıyla incelenmektedir. Elbette bu eserler, literatüre katkı açısından oldukça değerlidir. Ancak bir bilim alanındaki bilgi dağarcığının zenginleşmesi, daha çok o alanda yetişen bilim insanlarının çalışmalar ortaya koymasıyla gerçekleşir. Ne yazık ki, Türkiye’de iletişim bilimleri alanından arzu edilen düzeyde bir ilgiyle kitap yazıldığını belirtmek güç görünmektedir. Genel çerçevede iletişim kavramı ekseninde, iletişim bilimleri alanındaki akademisyenlerin daha yoğun eserler vermeleri gerektiğini düşünmekteyim.

Bu eseri kaleme alırken, lisans eğitim-öğretim sürecinde, bana iletişim alanında geniş çapta bilgilenme fırsatını veren ve iletişim alanını sevdiren, öğrencileri olmakla onur duyduğum Prof. Dr. Ahmet Kalender, Prof. Dr. Metin Işık, Prof. Dr. Mehmet Fidan, Prof. Dr. Caner Arabacı başta olmak üzere, o dönem görev yapan Selçuk Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyelerine teşekkür ederim. Eserin yazılmasında, geçmişten gelen birikimlerim dolayısıyla onların büyük payı bulunmaktadır. Bir teşekkür de, spikerlik ve sunuculuk hakkında değerli bilgilerini paylaşan, sınıf arkadaşım olan TRT’nin deneyimli spikeri Ahmet Onur Kılıç’a...

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 1	
İLETİŞİM KAVRAMININ İÇERİĞİ ÜZERİNE	7
1.1. İletişim Kavramının Kökeni	7
1.2. İletişim Tanımları	9
1.3. İletişimin Amaçları	18
1.4. İletişimin Sosyal İşlevleri.....	26
1.5. İletişim Tarihine Genel Bir Bakış	28
BÖLÜM 2	
İLETİŞİM SÜRECİNİN İŞLEYİŞİ ÜZERİNE.....	39
2.1. İletişim Sürecinin Dinamik Yapısı	39
2.2. İletişim Sürecinin Temel Öğeleri	40
BÖLÜM 3	
İLETİŞİM TÜRLERİ ÜZERİNE.....	55
3.1. Etkileşim Boyutuna Göre İletişim Türleri	55
3.2. Kod Sistemine Göre İletişim Türleri	68
3.3. Biçimsel Yapısına Göre İletişim Türleri	77
3.4. Bağlamına Göre İletişim Türleri.....	80
BÖLÜM 4	
İLETİŞİM BİLİMLERİ ALANINDAKİ MESLEKLER ÜZERİNE.....	87
4.1. Gazetecilik	87
4.2. Halkla İlişkiler.....	89
4.3. Reklamcılık	90
4.4. Spikerlik/Sunuculuk.....	92

GENEL HATLARIYLA İLETİŞİM

4.5. Radyo Programcılığı	93
4.6. Televizyon Programcılığı.....	96
4.7. Sinema Sektörü Uygulamaları.....	97
4.8. Yeni Medya Uygulamaları	99

BÖLÜM 5

İLETİŞİM BİLİMLERİNDEKİ ARAŞTIRMA YÖNTEMLERİ ÜZERİNE 103

5.1. Anket Tekniği	104
5.2. Derinlemesine Görüşmeler.....	106
5.3. İçerik Analizi.....	107
5.4. Odak Grup Çalışmaları	110
5.5. Söylem Analizi.....	111
5.6. Göstergebilim Çalışmaları	112

SONUÇ 115

KAYNAKLAR 119

KAYNAKLAR

- Acar, Mustafa ve Demir, Ömer (2005). *Sosyal Bilimler Sözlüğü*, Ankara: Adres Yayınları.
- Althusser, Louis (2009). *İdeoloji Ve Devletin İdeolojik Aygıtları*, (Çev. Alp Tümerterekin), İstanbul: İthaki Yayınları.
- AnaBritannica (1994). *AnaBritannica Genel Kültür Ansiklopedisi*, Cilt: 28, İstanbul: Ana Yayıncılık.
- Anık, Cengiz (2000). *Siyasal İkna*, Ankara: Vadi Yayınları.
- Aziz, Aysel (2007). *Siyasal İletişim*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baldini, Massimo (2000). *İletişim Tarihi*, (Çev. Gül Batuş), İstanbul: Avcıol Basım Yayın.
- Baltaş, Zuhul ve Baltaş, Acar (2000). *Bedenin Dili: İletişim Becerilerinizin Anahtarı, Sessiz Diliniz*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Baskin, Otis; Aronoff, Craig; Lattimore, Dan (1997). *Public Relations: The Profession and the Practice*, USA: McGraw Hill.
- Baysal Berkup, Sezin (2016). “Yeni Medya Dedikleri”, *İletişimde “Post” Yazılar*, (Ed. Aylin Göztaş), Konya: Literatürk Academia, 573-597.
- Berelson, Bernard (2000). “Gazetesiz Kalmak Ne Demektir”, *Kitle Haberleşme-si Teorilerine Giriş*, (Der. Ünsal Oskay), İstanbul: Der Yayınları, 135-156.
- Bergman, Ingmar (2001). *Yedinci Mühür*, (Çev. A. Turan Oflazoğlu), İstanbul: İz Yayıncılık.
- Bıçakçı, İlker (2006). *İletişim Ve Halkla İlişkiler: “Eleştirel Bir Yaklaşım”*, İstanbul: MediaCat Kitapları.
- Bilgin, Nuri (2003). *Sosyal Psikoloji Sözlüğü: Kavramlar, Yaklaşımlar*, İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Bilgin, Nuri (2006). *Sosyal Bilimlerde İçerik Analizi: Teknikler Ve Örnek Çalışmalar*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Browne, Christopher (2001). *Gazetecinin El Kitabı*, (Çev. Öykü Coşkun), Ankara: MediaCat Kitapları.
- Büyükoztürk, Şener (2005). “Anket Geliştirme”, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (2): 133-151.
- Can, Halil (1999). *Organizasyon Ve Yönetim*, Ankara: Siyasal Kitabevi.

- Castells, Manuel (2005). *Enformasyon Çağı: Ekonomi, Toplum Ve Kültür Cilt: 1 Ağ Toplumunun Yükselişi*, (Çev. Ebru Kılıç), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Castells, Manuel ve Ince, Martin (2006). *Manuel Castells'le Söyleşiler*, (Çev. Ebru Kılıç), İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Chandler, Daniel ve Munday, Rod (2018). *Medya Ve İletişim Sözlüğü*, (Çev. Babacan Taşdemir), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Chenuaud, Bernard ve Riboreau, Guy (2003). "Radyo Yazısı Ve Gerçekleştirilmesi", *Radyo Teknikleri*, (Çev. E. Özgür Gönenç ve Aslı Yapar Gönenç), İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 19-87.
- Collins Cobuild English Dictionary (1995). *Collins Cobuild English Dictionary*, London: HarperCollins Publishers.
- Crowley, David ve Heyer, Paul (2010). "Giriş", *İletişim Tarihi: Teknoloji, Kültür, Toplum*, (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınevi, 13-15.
- Cutlip, Scott M.; Center, Allen H.; Broom, Glen M. (2001). *Effective Public Relations*, New Jersey: Prentice-Hall.
- Cüceloğlu, Doğan (2005). *İnsan Ve Davranışı*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Cüceloğlu, Doğan (2009). *Yeniden İnsan İnsana*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Çağlar, İrfan ve Kılıç, Sabiha (2012). *Genel İletişim*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Çamdereli, Mete (2004). *Yönetişim Ve Reklam İletişimi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Çamdereli, Mete (2015). *İletişime Giriş*, İstanbul: Dem Yayınları.
- Çınarlı, İnci (2013). *Stratejik İletişim Yönetimi*, İstanbul: Beta.
- Demircan, A. Kadir (2000). *Amatör Ve Profesyoneller İçin Video-Kamera-Fotoğrafçılık Ve Televizyon Yapımcılığı*, Ankara: Güldiken Yayınları.
- Dökmen, Üstün (2004). *İletişim Çatışmaları Ve Empati*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Duran, Ragıp (2005). "Bir Haber Medyası Olarak Radyo", *Radyo Ve Radyoculuk*, (Der. Sevdal Alankuş), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 113-130.
- Encyclopedia Britannica (1957). *Encyclopedia Britannica: A New Survey of Universal Knowledge*, Vol. 6, USA: Encyclopedia Britannica, Inc.
- Ercan, Gülsüm Songül ve Danış, Pınar (2019). "Söylem, Söylem Çözümlemesi Ve Eleştirel Söylem Çözümlemesi: Tanımları Ve Kapsamları", *DEÜ Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 6 (2): 527-552.
- Erdoğan, İrfan (1997). *İletişim Egemenlik Mücadeleye Giriş*, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Erdoğan, İrfan (2007). *Pozitivist Metodoloji: Bilimsel Araştırma Tasarımı İstatistiksel Yöntemler Analiz Ve Yorum*, Ankara: Erk Yayınları.
- Erkal, Mustafa E.; Baloğlu, Burhan ve Baloğlu, Filiz (2017). *Ansiklopedik Sosyoloji Sözlüğü (Kavramlar)*, İstanbul: Der Yayınları.
- Eryılmaz, Tuğrul (2005). "Radyo Ve Radyoculuk", *Radyo Ve Radyoculuk*, (Der.

- Sevda Alankuş), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 87-111.
- Finnegan, Ruth (2005). *Communicating: The Multiple Modes of Human Communication*, London and New York: Routledge.
- Fiske, John (1996). *İletişim Çalışmalarına Giriş*, (Çev. Süleyman İrvan), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Foucault, Michel (2012). *İktidarın Gözü*, (Çev. Işık Ergüden), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Gezgin, Suat; Aygün, Jale Işık; Yapar, Aslı; Yücedoğan, Güleda; Ilgaz, Ceyda (1998). *Basın Sözlüğü*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Giray, Ülkü (2005). “Radyo İçin Spikerlik Ve Sunuculuk”, *Radyo Ve Radyoculuk*, (Der. Sevda Alankuş), İstanbul: IPS İletişim Vakfı Yayınları, 203-214.
- Gökçe, Orhan (2005). *İletişim Bilimine Giriş: İnsanlararası İlişkilerin Sosyolojik Bir Analizi*, Ankara: Turhan Kitabevi Yayınları.
- Görpe, Serra (2001). *Halkla İlişkiler Kavramları*, İstanbul: İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları.
- Gramsci, Antonio (1986). *Hapishane Defterleri: Tarih, Politika, Felsefe Ve Kültür Sorunları Üzerine Seçme Metinler*, (Çev. Kenan Somer), İstanbul: Onur Yayınları.
- Grunig, James E. and Hunt, Todd (1984). *Managing Public Relations*, Belmont CA: Thomson Wadsworth.
- Gudykunst, William B. and Kim, Young Yun (2003). *Communicating with Strangers: An Approach to Intercultural Communication*, New York: McGraw-Hill.
- Güneş, Hasan (2015). *Sosyoloji Terimleri Sözlüğü*, Ankara: Ütopya Yayınevi.
- Güngör, Nazife (2011). *İletişim: Kuramlar Ve Yaklaşımlar*, Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Gürüz, Demet ve Temel Eğinli, Ayşen (2012). *Kişilerarası İletişim: Bilgiler-Etkiler-Engeller*, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Güz, Nükhet; Küçükdoğan, Rengin; Sarı, Nilüfer; Küçükdoğan, Bülent; Zeybek, Işıl (2002). *Etkili İletişim Terimleri*, İstanbul: İnkılap Kitabevi.
- Habermas, Jürgen (2001). *İletişimsel Eylem Kuramı*, (Çev. Mustafa Tüzel), İstanbul: Kabcacı Yayınevi.
- Habermas, Jürgen (2009). *Kamusal Yaşamın Yapısal Dönüşümü*, (Çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Hall, Edward T. (1989). *Beyond Culture*, New York: Doubleday.
- Harris, Stuart (1990). *Human Communication*, Oxford: NCC Blackwell Limited.
- Hartley, Peter (2014). *Kişilerarası İletişim*, (Çev. Ülkü Doğanay ve diğ.), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Hofstede, Geert (1984). *Culture's Consequences: International Differences in Work-Related Values*, Newbury Park, California: Sage Publications, Inc.
- Innis, Harold (2010). “Antik İmparatorluklarda İletişim Araçları”, *İletişim Ta-*

- rihi: Teknoloji, Kültür, Toplum*, (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınevi, 48-57.
- Işık, Metin (2000). *İletişimden Kitle İletişimine*, Konya: Mikro Yayınları.
- İnceoğlu, Metin (2004). *Tutum-Algı İletişim*, Ankara: Elips Kitap.
- Kabaagâç, Sina ve Alova, Erdal (1995). *Latince Türkçe Sözlük*, İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Kağıtçıbaşı, Çiğdem (2006). *Yeni İnsan Ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş*, İstanbul: Evrim Yayınevi.
- Kalender, Ahmet (2000). *Siyasal İletişim: Seçmenler Ve İkna Stratejileri*, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.
- Kalender, Ahmet (2011). "Halkla İlişkiler: Kavramlar, Tanımlar Ve Uygulama Alanları", *Halkla İlişkiler*, (Ed. Ahmet Kalender ve Mehmet Fidan), Konya: Tablet Yayınları, 11-47.
- Karasar, Niyazi (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kars, Neşe (2012). *Televizyon Programı Yapalım: Herkes İzlesin*, İstanbul: Derin Yayınları.
- Kaya, A. Yalçın (2006). "Uluslararası İletişimde Bir Sorun Olarak Haber Ve Çözüm Önerileri", *Selçuk İletişim Dergisi*, 4 (2): 52-60.
- Kırık, Ali Murat (2014). "Sosyal Medya-TV Etkileşimi Bağlamında Twitter Bazlı Reyting Ölçümlemesi", *Yeni Medya Üzerine Vol. 2*, (Ed. Müge Demir), Konya: Literatürk Academia, 271-309.
- Kocabaş, Füsün ve Elden, Müge (2009). *Reklamcılık: Kavramlar, Kararlar, Kurumlar*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Kovach, Bill ve Rosenstiel, Tom (2007). *Gazeteciliğin Esasları*, (Çev. Serdar Göktaş), Ankara: ODTÜ Yayıncılık.
- Kuş, Elif (2009). *Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri*, Ankara: Anı Yayıncılık.
- Kuşay, Yeliz (2013). *Sosyal Medya Ortamında Çekicilik Ve Bağımlılık*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Langenscheidts Universal-Wörterbuch Türkisch (1993). *Langenscheidts Universal-Wörterbuch Türkisch*, İstanbul: Altın Kitaplar.
- Lasswell, Harold D. (1948). "The Structure and Function of Communication in Society", *The Communication of Ideas*, (Ed. Lyman Bryson), New York: Harper, 37-51.
- Lazar, Judith (2001). *İletişim Bilimi*, (Çev. Cengiz Anık), Ankara: Vadi Yayınları.
- Littlejohn, Joyce (Ed.). (2006). *Collins Latin Dictionary*, Glasgow: HarperCollins Publishers.
- Maigret, Éric (2011). *Medya Ve İletişim Sosyolojisi*, (Çev. Halime Yücel), İstanbul: İletişim Yayınları.
- Marshall, Gordon (2005). *Sosyoloji Sözlüğü*, (Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü), Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.

- Marshock, Alexander (2010). "Buzçağı İnsanın Sanatı ve Simgeleri", *İletişim Tarihi: Teknoloji, Kültür, Toplum*, (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınevi, 22-34.
- Marx, Karl ve Engels, Friedrich (2011). *Alman İdeolojisi (Feuerbach)*, (Çev. Emir Aktan), Ankara: Alter Yayıncılık.
- Marx, Karl ve Engels, Friedrich (2012). *Komünist Manifesto*, (Çev. Celal Üster ve Nur Deriş), İstanbul: Can Yayınları.
- McLuhan, Marshall ve Fiore, Quentin (2012). *Medya Mesajı Medya Masajıdır*, (Çev. İlke Haydaroglu), İstanbul: MediaCat Kitapları.
- McLuhan, Marshall (2014). *Gutenberg Galaksisi: Tipografik İnsanın Oluşumu*, (Çev. Gül Çağalı Güven), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- McMillan, Sandy (1998). *Daha İyi Nasıl... İletişim Kurma*, (Çev. Ali Çimen), İstanbul: Timaş Yayınları.
- McQuail, Denis ve Windahl, Sven (2005). *İletişim Modelleri – Kitle İletişim Çalışmalarında-*, (Çev. Konca Yumlu), Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.
- Mumford, Lewis (2010). "Matbaanın İcadı", *İletişim Tarihi: Teknoloji, Kültür, Toplum*, (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınevi, 142-147.
- Mutlu, Erol (1994). *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Ark Yayınevi.
- Mutlu, Erol (2004). *İletişim Sözlüğü*, Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Neuman, W. Lawrence (2016a). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel Ve Nicel Yaklaşımlar*, 1. Cilt, (Çev. Sedef Özge), Ankara: Yayınodası.
- Neuman, W. Lawrence (2016b). *Toplumsal Araştırma Yöntemleri: Nitel Ve Nicel Yaklaşımlar*, 2. Cilt, (Çev. Sedef Özge), Ankara: Yayınodası.
- Oskay, Ünsal (2007). *İletişimin ABC'si*, İstanbul: Der Yayınları.
- Oyur, Emine (2019). *Çok Kültürlü Kişilik – Kimlik Ve Kültürlerarası İletişim*, Ankara: Gazi Kitabevi.
- Öcal, Derya (2022). "Kültürlerarasılık: Kavramsal Ve Kuramsal Bir Yaklaşım", *Kültürlerarası İletişim*, (Der. İlker Özdemir ve S. Yetkin Işık), Ankara: Siyasal Kitabevi, 13-36.
- Özçetin, Burak (2018). *Kitle İletişim Kuramları: Kavramlar, Okullar, Modeller*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Pearson, Judy C. and Nelson, Paul E. (2000). *An Introduction to Human Communication: Understanding and Sharing*, Boston: McGraw Hill Companies, Inc.
- Püsküllüoğlu, Ali (2000). *Arkadaş Türkçe Sözlük*, Ankara: Arkadaş Yayınevi.
- Rifat, Mehmet (1992). *Göstergebilimin ABC'si*, İstanbul: Simavi Yayınları.
- Rifat, Mehmet (2013). *Açıklamalı Göstergebilim Sözlüğü: – Kavramlar, Yöntemler, Kuramcılar, Okullar-*, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Robinson, Andrew (2010). "Yazının Kökenleri", *İletişim Tarihi: Teknoloji, Kültür, Toplum*, (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınevi, 66-75.

- Rowland, Willard D., Jr. (2010). “Önsöz”, *İletişim Tarihi: Teknoloji, Kültür, Toplum*, (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınevi, 9-12.
- Saraç, Tahsin (1997). *Büyük Fransızca-Türkçe Sözlük*, İstanbul: Adam Yayınları.
- Schmandt-Besserat, Denise (2010). “Yazının En Eski Öncüsü”, *İletişim Tarihi: Teknoloji, Kültür, Toplum*, (Ed. David Crowley ve Paul Heyer), (Çev. Berkay Ersöz), Ankara: Phoenix Yayınevi, 35-47.
- Schramm, Wilbur (2000). “Haberleşme Nasıl İşler”, *Kitle Haberleşmesi Teorilerine Giriş*, (Der. Ünsal Oskay), İstanbul: Der Yayınları, 99-134.
- Scognamillo, Giovanni (1997). *Dünya Sinema Sanayii*, İstanbul: Timaş Yayınları.
- Seyidoğlu, Halil (1999). *Ekonomik Terimler Ansiklopedik Sözlük*, İstanbul: Güzem Can Yayınları.
- Shannon, Claude E. (1948). “A Mathematical Theory of Communication”, *The Bell System Technical Journal*, 27 (3): 379-423.
- Sümer, Nebi; Demirutku, Kürşad; Özkan, Türker (2005). *Araştırma Teknikleri*, İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Tarhan, Ahmet (2011). “Halkla İlişkiler Modelleri”, *Halkla İlişkiler*, (Ed. Ahmet Kalender ve Mehmet Fidan), Konya: Tablet Yayınları, 121-144.
- The Encyclopedia Americana (1962). *The Encyclopedia Americana*, Volume 7, USA: Americana Corporation.
- The New International Webster's Comprehensive Dictionary of the English Language (2004). *The New International Webster's Comprehensive Dictionary of the English Language: Deluxe Encyclopedia Edition*, Naples Florida: Typhoon International.
- Tubbs, Stewart L. and Moss, Sylvia (2003). *Human Communication: Principles and Contexts*, New York: McGraw-Hill.
- Türkiye Bilimler Akademisi (Haz.) (2011). *Türkçe Bilim Terimleri Sözlüğü: Sosyal Bilimler*, Ankara: TÜBA.
- Türkkan, Reha Oğuz (2000). *İkna Ve Uzlaşma Sanatı*, İstanbul: Hayat Yayınları.
- Usluata, Ayseli (t.y.). *İletişim*, İstanbul: İletişim Yayınları.
- Ustakara, Fuat (2011). “Kişilerarası İletişimle Bağlantılı Renk Olgusunun Bireysel Çağrışım Boyutuna Yönelik Bir Alan Araştırması: Gaziantep Örneği”, *Selçuk İletişim Dergisi*, 6 (4): 138-154.
- Ustakara, Fuat (2020). *Halkla İlişkiler: Geniş bir Açıdan: Türk Halkla İlişkiler Tarihi Dönemleriyle*, Ankara: Akademisyen Kitabevi.
- Ustakara, Fuat ve Burhan, Emre (2017). “Toplumsal İletişim Kurumu Olarak Kahvehanelere Dair Bir Araştırma: Gaziantep Örneği”, *Erciyes İletişim Dergisi*, 5 (2): 210-226.
- Ügeöz, Perihan (2003). *Kültürlerarası İletişim*, İstanbul: Üstün Eserler Neşriyatevi.

- Yağbasan, Mustafa ve Ustakara, Fuat (2008). “Türk Toplumunda Kahvehane Ve Kafelerdeki İletişimsel Ortamı Belirlemeye Yönelik Bir Alan Araştırması (Gaziantep İli Örneği)”, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5 (2): 233-260.
- Yanardağoglu, Eylem (2014). “Uluslararası İletişim Ve Kamu Diplomasisi: BBC Dünya Servisi Haber Merkezi Örneği”, *İletişim Kuram Ve Araştırma Dergisi*, 38: 115-131.
- Yatkın, Ahmet ve Yatkın, Ümmühan Nazan (2006). *Halkla İlişkiler Ve İletişim*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yavaşgel, Emine (2004). *Siyasal İletişim: Kavramlar Ve Ardındakiler*, Ankara: Babil Yayınları.
- Yıldırım Becerikli, Sema (2005). *Uluslararası Halkla İlişkiler*, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yüksel, Ahmet Haluk (1994). *İkna Edici İletişim*, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Eğitim, Sağlık ve Bilimsel Araştırma Çalışmaları Vakfı Yayını.
- Yüksel, Ahmet Haluk (2006). “İletişim Kavram Ve Tanımı”, *Genel İletişim*, (Ed. Uğur Demiray), Ankara: Pegem A Yayıncılık, 1-34.
- Zeybek, Işıl (2002). “Görsel İletişim Ve Renklerin Aktardıkları”, *İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 2 (12): 813-826.
- Zillioğlu, Merih (1993). *İletişim Nedir?*, İstanbul: Cem Yayınevi.

İNTERNET KAYNAKÇASI

- Web_1 (2025). “Charting 20 years of brand value: Kantar BrandZ 2025 ranking reveals the world’s most valuable brands”, <https://www.kantar.com/inspiration/brands/kantar-brandz-2025-ranking-reveals-the-worlds-most-valuable-brands> , Güncelleme Tarihi: 27.05.2025, Erişim Tarihi: 14.06.2025
- Web_2 (2025). TDK sözcük arama: iletişim, <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 04.07.2025
- Web_3 (2025). Top 35 Social Media Platforms (2025), <https://explodingtopics.com/blog/top-social-media-platforms> , Güncelleme Tarihi: 14.10.2025, Erişim Tarihi: 23.10.2025
- Web_4 (2025). TDK sözcük arama: spiker, <https://sozluk.gov.tr/> , Erişim Tarihi: 06.11.2025